

פרק שני

- ל.א. האם מקבלים עדות החדש ממי שאין מכירים אותו?
ב. האם עד אחד נאמן להעיד שקדשו בית דין את החדש?
ג. כיצד היו מודיעים לבני הגולה על קידוש החדש, קודם שהיו שולחים שלוחים?
- א. בראשונה היו מקבלים עדות החדש מכל אדם. משקלקלו הבייתוסים [שניסו להטעות את בית דין כדי שיחול יום הנפת העומר באחד בשבת], התקינו שלא יהו מקבלים אלא מן המכירים. ובאים שני עדים להעיד עליו.
לדעת השפת-אמת צריך שהבית-דין כולו יכירום ואין די בדיין אחד המכיר.
- ב. עד אחד, אפילו אדם רגיל שאינו מפורסם וידוע באמינותו, נאמן להעיד שבית דין קדשו את החדש – שכל דבר העשוי להתברר אין אדם משקר בו.
נראה מתוך דברי הגמרא שהיו רגילים בסתמא לשלוח שני שלוחים להעיד (הדושים ובאורים).
- ג. בראשונה, עד שלא קלקלו הכותים, היו משיאין משואות כמפורט במשנתנו. [ואילו בטלו כותים היו חוזרים לעשות כן, כדי לעשות יום טוב אחד בגולה. עפ"י ביצה ד, ופירש הרש"ש שלכן פירש התנא את המקומות]. ואין משיאים משואות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו כלומר ביום שלשים. ואימתי משיאין – לאור עיבורו, הלילה שבין שלשים לשלשים-ואחד.
קדשו בית דין את החדש בערב שבת – משיאין משואות במוצאי שבת.

דפים כג – כד

- ל.ב. א. היכן העדים היו נבדקים? וכשבאו בשבת מחוץ לתחום, האם מותר להם לזוז ממקומם?
ב. כיצד בודקים את עדי החדש? ומה הדין כשנמצאו סתירות בדבריהם?
ג. מה הדין כשראו את הלבנה שלא באופן ישיר? ומה הדין כשראוה מאליהם ללא כוונה מיוחדת?

א. העדים היו מתכנסים בחצר גדולה שהיתה בירושלים, ו'בית יעזק' היתה נקראת. [הסיקו, מלשון ויעזקה ויסקלהו – סייגו בגדר אבנים מסביב. ולשון שבח הוא ולא צער, והיו עושים להם סעודות גדולות כדי שיהו רגילים לבוא, ולא היו מצטערים שם וגם מקומם היה מרווח (תוס').] ובית דין בודקים אותם שם.

בראשונה לא היו זוים משם כל היום (כדין כל היוצא חוץ לתחומו בשבת שאין לו אלא ד' אמות. וכל החצר כד' אמות). התקין רבן גמליאל הזקן שיהו מהלכים אלפים אמה לכל רוח. [ולא אלו בלבד אלא אף חכמה הבאה ליילד והבא להציל מן הדליקה ומן הגייס ומן הנהר ומן המפולת – הרי אלו כאנשי העיר ויש להם אלפים לכל רוח].

המנחת-חינוך (כד, ד) נקט שאין התר אלא לבא בתוך י"ב מיל [ולא שכיח שיבואו ממקום רחוק יותר], אבל הבא מחוץ לתחומין דאורייתא, אין לו לזוז ממקומו.

ב. כיצד בודקים את העדים – זוג שבא ראשון בודקים אותו ראשון, ומכניסים את הגדול שבהם ואומרים לו: אמור כיצד ראית את הלבנה, לפני החמה או לאחר החמה. ופירש אביי: פגימתה להיכן נוטה – אם אמר לפני החמה לא אמר כלום, שמעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה; לצפונה או לדרומה – אם אמר לדרומה, בימות הגשמים לא אמר כלום ובימות החמה דבריו קיימים, ואם אמר לצפונה – בימות החמה לא אמר כלום ובימות הגשמים דבריו קיימים. כמה היה גבוה ולאין היה נוטה וכמה היה רחב. אחד אומר גבוה שתי מרדעות ואחד אומר שלש – עדותם קיימת. אחד אומר שלש ואחד אומר חמש – עדותם בטילה, אבל מצטרפים לעדות אחרת. (רש"י: אחד מהם מצטרף עם עד אחר שאומר כמותו).

דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו, שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראית או כזה.

ג. ראינוהו במים (משתקף בנהר וכד'), בעששית, בעבים – אין מעידים עליו. וכן חציו במים / בעששית / בעבים וחציו ברקיע – אין מעידים.

ראינוהו מאלינו ושכנו לראותו מדעתנו (כדי להעיד עליו) ושוב לא ראינוהו – אין מעידים עליו, שמא לא היתה זאת הלבנה אלא עוגל של ענן לבן.

משמע שאם לא שבו לראותו – מעידים על פי מה שראו מאליהם בלא כוונה מיוחדת (ע' טורי אבן; חדושים ובאורים ועוד). ויש מי שצדד שאין להעיד על סמך ראייה ללא כוונת עדות (עפ"י באר אליהו חו"מ ז, ה).

דף כד

לג. א. כיצד מקדשים את החודש?

ב. האם מקדשים את החודש רק כשנראה בזמנו או רק שלא בזמנו, או בשניהם?

א. ראש בית דין אומר מקודש (וידבר משה את מעדי ה') וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש (אשר תקראו אתם – אתם (רב פפא); אלה הם מועדי (רב נחמן בר יצחק); מקראי קדש – שתי פעמים).

קידוש זה היה נעשה בעסק גדול ובתשבחות, והיו מברכים על היין שלש ברכות (כמפורט במסכת סופרים יט. וע' סנהדרין ע: צפנת פענח סוף הלכות סוכה; סידור ריעב"ץ שער החדש).

קכו